

Aziatische boktorren in polderland

Sinds 1980 dertig vondsten, alle gerelateerd aan import

Vorig jaar gingen bij boomkwekend Nederland meer dan eens de alarmbellen af: 'Help, de boktor is weer in het land!' Allereerst was er in de winter van 2009-2010 de vondst van Oost-Aziatische boktorlarven op een Boskoopse kwekerij, gevolgd door de ontdekking van een soortgenoot in een tuin in Hoofddorp. En medio november de geconstateerde aanwezigheid van de Aziatische variant op een bedrijventerrein in Almere-Buiten. Sindsdien is het gelukkig rustig. Maar blijft dit zo?

Auteur: Pieter Schalk

Ik ben blij dat ik nog niet oog in oog heb gestaan met een langsprietige (Oost-)Aziatische boktor, waarvan het lijf wel 5 cm lang kan zijn en de spriet eveneens. Ik hoop dat dat in Nederland zo blijft, maar niemand kan er zeker van zijn dat het in de toekomst niet eens zal gebeuren. Af en toe duiken er immers steeds weer nieuwe vindplaatsen op in verschillende landstreken in Nederland. En als je let op de uitbraken die er in Oostenrijk, Duitsland, Frankrijk, Kroatië, Italië en onlangs zelfs in Finland zijn geweest, dan weet je bijna zeker dat een grote uitbraak op enig moment ook hier mogelijk is. En dat daarmee de bestrijding van de gevreesde boktor niet alleen de overheid, maar ook de boomkwekers wel eens veel tijd en geld zal kunnen gaan kosten.

Europa

Geen wonder dat de Nederlandse overheid koste wat kost de komst en vestiging van de Aziatische boktor wil verhinderen. Alle EU-landen, dus ook

Nederland, zijn bovendien door de EU verplicht om de boktorren te bestrijden en uit te roeien. De Aziatische boktorren zijn namelijk zogeheten quarantaine-organismen. Dat betekent dat het een zeer schadelijk insect is, waarvan introductie en verspreiding moeten worden voorkomen. De larven van de insecten komen tot nu toe voornamelijk met verpakingshout mee, bijvoorbeeld in kratten waarin natuursteen wordt vervoerd. Maar er zijn ook enkele gevallen bekend waarin de boktor als imago (volwassen insect), als pop of als larve met een partij planten moet zijn meege-reisd. Zo is de beruchte Oost-Aziatische boktor, waarmee Boskoop in de winter van 2009-2010 de nieuwsmidia haalde, meegekomen met een importpartij esdoorns uit China. Acer geldt overigens als de belangrijkste waardplant voor deze torren. Het is een plicht om aantastingen te melden bij de nVWA, de vroegere PD. In het noorden van Italië, met name in Lombardije, komen de twee gevreesde soorten

boktorren, de Oost-Aziatische en Aziatische boktor, al op verschillende plaatsen voor sinds het jaar 2000. Het totale gebied beslaat nu een oppervlakte van meer dan 100 km² en die oppervlakte blijft zich daar gestaag uitbreiden. Doordat natuurlijke vijanden van deze boktor in Europa ontbreken, is dat ook logisch. Mede daardoor vormen deze zeer schadelijke insecten een reële bedreiging voor bomen en struiken in bos, stad, landschap en tuin. Daaruit volgt direct dat het voor boomkwekend Nederland geboden is om

alert te zijn en de insecten te herkennen, alsook de relatief grote uitvlieggaten van de boktorren. Het herkennen van de (Oost-)Aziatische boktor is dus van belang om vestiging en verspreiding tegen te gaan.

Versrijningsvorm

De Aziatische boktor (*Anoplophora glabripennis*) heeft in Nederland een levenscyclus van twee of drie jaar. De larven van de boktor komen mee met verpakkingshout en soms met geïmporteerd plantmateriaal. Deze boktor komt van nature voor in Oost-Azië (China, Korea en Japan). Hij verspreidt zich door in een straal van maximaal 500 meter crèmewitte eitjes te leggen in de bast van levende bomen en struiken. Dat kunnen zeer veel verschillende soorten zijn, zoals esdoorn, eik, beuk, roos, kornoelje, meidoorn, Rhododendron, appel en peer, *Cryptomeria* en *Pinus*. In totaal zijn er al 70 soorten plantengeslachten bekend als waardplant! In het tweede jaar na de ei-afzetting ontwikkelen de crèmekleurige, pootloze larven van 2 tot 5 cm lengte zich tot boktorren. Deze knagen een rond uitvlieggat met een diameter van 9 tot 15 mm, verlaten de boom en gaan op zoek naar andere houtige gewassen in de omgeving. De kevers vliegen van mei tot oktober. De Aziatische boktor is 2,5 tot 5 cm lang, zonder de voelspriet, en heeft zwart met witte gevlekte schilden. De zwart-wit gestreepte voelspriet is ongeveer even lang als de boktor zelf en de poten zijn blauwig. Verwarring is er soms met de taxuskever, maar die is met een lengte van circa 1 cm beduidend kleiner en bruinzwart van kleur. De relatief grote larven vreten zich een weg in de stam van een struik of boom en maken grote ovale gangen, waardoor de toevoer van voedingsstoffen en vocht wordt onderbroken. De houtige gewassen verzwakken en uiteindelijk is de structuur van het hout zo ernstig aangetast

dat dit gevolgen heeft voor de stabiliteit van bomen en struiken. De opsporing van Aziatische boktorren is niet zo eenvoudig, omdat de aantastingen in beplantingen lastig te vinden zijn. Niet alleen op stammen, maar ook op dikke takken in de kroon zijn namelijk uitvlieggaten gevonden. Men moet letten op relatief grote ronde uitvlieggaten van 9 tot 15 mm, boormeel aan de voet van de boom of op de takken, bloedingen op de bast en bastvraat op dunnere takken in de kroon. Omdat de Oost-Aziatische boktor (*Anoplophora chinensis*) veel lijkt op zijn Aziatische broertje/zusje, is hiervan een beschrijving achterwege gelaten.

Schade

De schade die de boktorren aan levende bomen en struiken kunnen aanrichten, is bepaald niet kinderachtig. In Spanje en Portugal zijn al miljoenen euro's uitgegeven om daar onbedoeld geïmporteerde plaaginsecten te bestrijden door kaalkap in bossen uit te voeren. In Nederland zou dat met deze boktorren ook het geval kunnen zijn. De kosten die tot op heden in Nederland zijn gemaakt voor inspecties en destructie van plantmateriaal bedragen ook al enkele miljoenen euro's. Sinds 1980 zijn er weliswaar al circa dertig vondsten geweest die aan import gerelateerd waren, maar tot 2007 zijn er geen aantastingen in Nederlandse bomen en struiken gevonden. De eerste vondst was in 2007 in de groene ruimte in het Westland. En zoals eerder geschreven, worden er sinds die tijd op meerdere plaatsen, zowel in importzendingen als in de groene ruimte, larven van boktorren gevonden.

Als er ei-afzetting heeft kunnen plaatsvinden, dan moeten partijen planten vernietigd worden. Precieze maatregelen hangen van de situatie af en na inspecties zal pas duidelijk worden wat de consequenties zijn voor boomkwekers. Want dat

een vondst in december 2009 in Boskoop impact had op de hele sector is duidelijk. Stel je voor dat er voor langere tijd een grote bufferzone en een handelsverbod ingesteld zou moeten worden, dan is de directe en indirecte schade bijzonder groot.

Voorzorgsmaatregelen

In Nederland vinden achteraf controles plaats door importen van plantmateriaal uit China, Japan en Korea te onderzoeken; besmettingen in openbaar groen en verpakkingsmaterialen worden te laat opgespoord. Maar naar mijn mening zou de controle vooraf, dus in het exporteerende land, waterdicht moeten zijn. Het is van het grootste belang dat de importen van zowel plant- als verpakkingsmateriaal absoluut vrij zijn van besmettingen; dat is bovendien het minst geldverslindend.

Recentelijk is gebleken dat er in China (export) bedrijven zijn die niet op slot gaan na een boktorvondst. Het tijdelijke importverbod (tot april 2012) voor esdoorns uit China zou dus verlengd moeten worden.

Voor boomkwekers is het van belang om boktorren te bestrijden, vanwege de mogelijke beperkingen in de teelt en de handel in boomkwekerijproducten. Gebeurt dit niet, dan zullen de te verwachten gevolgen niet te overzien zijn als de twee tot nu toe hier gevonden boktorsoorten vaste voet op Nederlandse boomkwekerijbodem hebben gezet.

Pieter Schalk is eigenaar van Schalk Linde10, een onafhankelijk adviesbureau voor de groene sector. Schalk Linde10 geeft advies aan instanties en bedrijven, zoals kwekers, hoveniers, groenvoorzieners, gemeenten en beheerders van bedrijventerreinen, maar ook aan rechtbanken, banken, verzekeringsmaatschappijen en particulieren. Te denken valt aan boomkwekerijen (geschillen & waarde-bepalingen) en tuinen (geschillen, schades en kwaliteitsbeoordeling). Meer info: www.schalklinde10.nl